

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HASTANESİNDEN 1989-1994 YILLARINDA YAPILAN ÜST GASTROİNTESTİNAL ENDOSKOPI SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Gülbin DÖKMECİ^a, Erhan ULUSOY^b, Turgay TUNÇELİ^c, Hüseyin T.E.ÖZER^c,
Sedat ÖZDEMİR^c

ÖZET

1989-1994 yılları arasında Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Gastroenteroloji BD Endoskopı Laboratuvarında üst gastrointestinal endoskopi yapılan 1152 olgunun sonuçları retrospektif olarak değerlendirildi.

Sadece 98 olgu (% 8,5) normal bulundu. 421 olguda tek lezyon, geriye kalan 633 hastada birden fazla patoloji saptandı. Patoloji saptanan 1054 olgudaki toplam 1784 lezyonun %41,42'si mide, %38,22 si duodenum ve % 20,34'ü özofagus yerleşimli idi.

Olguların %40,79'unda gastrit, %26,73'ünde duodenit, %24,82'inde duodenal ülser, %15,45'inde özofajit, %9,89'unda mide ülseri, %7,63'ünde özofagus varisi, % 5,90'ında mide kanseri, % 2,08'inde özofagus kanseri saptandı.

79 olgu gastroenterostomili olup, bunların % 82'sinde safra reflüsüne bağlı gastrit gözlendi.

Anahtar Kelimeler: Üst Gastrointestinal Endoskopi

SUMMARY

THE EVALUATION OF RESULTS OF UPPER GASTROINTESTINAL ENDOSCOPY
PERFORMED IN THE UNIVERSITY OF TRAKYA, FACULTY OF MEDICINE
DURING THE YEARS 1989-1994

Results of upper gastrointestinal endoscopic evaluation of 1152 cases seen during 1989-1994 were studied retrospectively. Among 1152 patient 98 (8,5 %) were found to be normal. In 421 patients only single lesion and in the remaining more than one pathology were detected. 1784 pathologies were observed in 1054 patients. Of these patients the lesions were localised 41,42% in stomach, 38,22 % in duodenum and 20,34 % in esophagus.

Among the cases 40,79 % had gastritis , 26,73 % had duodenitis, 24,82 % had duodenal ulcer , 15,45 % had esophagitis, 9,89 % had gastric ulcer, 7,63 % had esophageal varices , 5,9 % had gastric carcinoma, 2,08 % had esophageal cancer.

^a Prof. Dr., Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji B.D.

^b Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji B.D.

^c Araş. Gör. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji B.D.

79 patients (6,85 %) had gastroenterostomy ; gastritis associated with bile reflux were observed in 82 % of them.

Key Words: Upper Gastrointestinal Endoscopy

GİRİŞ

30 yıldır tüm dünyada yaygın olarak kullanılan fleksibl fiberoptik endoskopi gastrointestinal (GI) kanal hastalıklarının tanısında hızlı, güvenilir ve vazgeçilmez yöntemlerden biridir. Hipokrat'tan beri GI kanal gözlenmeye çalışılmışsa da midenin rigid fiberoptik endoskopik muayenesi ilk kez geçen yüzyıl sonlarının da gerçekleştirılmıştır. 1950'li yıllarda Prof. Harold Hopkins' in çabaları ile günümüzde kullanılan fleksibl fiberoptik endoskoplar geliştirilmiştir.

Bu çalışmada şubat 1989 - temmuz 1994 tarihleri arasında yapılmış olan üst GIS endoskopik muayeneleri incelenerek, sonuçlar, yurt içinde yapılan benzer çalışmalarla (1-7) karşılaştırılmış ve bögümeye ilişkin özellikler irdelenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Şubat 1989 - Temmuz 1994 tarihleri arasında 1152 olguya üst GIS endoskopisi uygulandı. Muayenede OLYMPUS GIF Q 10 kullanıldı. Muayeneden bir gün önce zorunlu olanlar dışında ilaçlar kesildi. 12 saat açlıktan ve % 2 lik pantokainle yüzeyel farenks anestezisinden ve gereken bazı olgularda genel sedasyondan sonra işlem gerçekleştirildi.

Olguların 785'i erkek (% 68,1) , 367'si (% 31,9) kadın olup yaş ortalaması $48,98 \pm 15,99$ idi . Ortalama yaş erkeklerde $49,59 \pm 15,9$, kadınlarda $47,94 \pm 16,03$ olarak bulundu.

BULGULAR

1152 olgunun 1054 'ünde (% 91,5) endoskopik olarak toplam 1784 lezyon saptandı. Bunların 421'inde (% 36,54) bir adet, 633'ünde ise (% 54,94) birden fazla lezyon mevcuttu. 98 olguda (% 8,5) endoskopik muayene normal bulundu: Erkeklerin % 6,8 inde, kadınlaraın % 11,9 unda patoloji saptanmadı (Tablo-I).

Tablo-I: Endoskopide Saptanan 1784 Lezyonun Olgularda Dağılımı

Lezyon	Olgı	Lezyon Sayısı
Tek	421	421
Birden Fazla	633	1363
Toplam	1054 (% 91,5)	1784
Normal	98 (% 8,5)	-
Toplam	1152	1784

Tablo-II: 1054 Olguda Saptanan 1784 Lezyonun Anatomik Yerleşimi

Mide	739	(% 41,42)
Duodenum	682	(% 38,22)
Özofagus	363	(% 20,34)

Lezyonların anatomik yerleşimi Tablo-II de gösterilmiştir. Buna göre; 739'u (% 41,42) mide, 682'si (% 38,22) duodenum ve kalan 363'ü (% 20,34) özofagusta idi.

Tüm olguların %61,14'ünde (739 olgu) mide, % 59,2'sinde (682 olgu) duodenum , % 31,51'inde (363 olgu) özofagus patolojileri mevcuttu.

Özofagusta saptanan 363 lezyonun 178'i (% 49) özofajit, 88'i (% 24,4) varis, 24'ü (% 6,6) hiatal herni, 24'ü (% 6,6) kanser , 22'si (% 6,1) divertikül idi. Ayrıca 7 olguda moniliazis, 6 olguda Mallory-Weiss Sendromu, 4 olguda striktür, 3 olguda Plummer-Winson Sendromu, 3 olguda fistül, 2 olguda akalazya, 1 olguda hemanjioma ve 1 olguda özofageal ring mevcuttu (Tablo-III).

Mide lezyonlarının 470'i (% 63,59) gastrit , 114'ü (% 15,42) ülser , 68'i (% 9,20) kanser , 52'si (% 7,03) pilor stenozu, 4'ü (% 0,54) lenfoma, 25'i (% 3,38) polip, 4'ü (% 0,54) divertikül idi (Tablo-III). 1 olguda bezoar, 1 olguda fistül mevcuttu.

Mide ülseri / mide CA oranı 1,67 bulundu.

Tablo-III: Endoskopik Muayenede Belirlenen Patolojiler

Özofagus	(363)	Mide	(739)	Duodenum	(682)
Özofajit	178 (%49)	Gastrit	470(%63,59)	Duodenit	308 (%45)
Varis	88 (%24,4)	Ülser	114 (%15,42)	Ülser	286(%41,9)
Hiatal H.	24 (%6,61)	Pilor.St.**	52(%7,03)	Deform.	61(%8,94)
Kanser	24 (%6,61)	Kanser 68	(%9,20)	Divertik.***	17 (%2,49)
Divertik.	22 (%6,1)	Lenfoma	4 (%0,54)	Malignite	3 (%0,43)
Moniliazis	7	Polip	25 (%3,38)	(Lenfoma 2)	
Mallory-Weiss	6	Divertikül	4 (%0,54)	(Kanser 1)	
Striktür	4	Bezoar	1	Polip	5
Plummer- W.*	3	Fistül	1	Fistül	2
Fistül	3	Ülser/CA	1,67		
Akalazya	2				
Hemanjiom	1				
Ring	1				

(*): Plummer-Winson Send., (**): Pilor Stenozu, (***): Divertikül.

Tablo-IV: Gastroenterostomili ve Gastritli Olguların Özellikleri

Gastroenterostomi	*	Gastrit	**
Normal	8 (% 10,12)	A Tipi	48 (% 10,21)
Safra Gastriti	65 (% 82,27)	B Tipi	62 (% 13,19)
Anastomoz Ülseri	6 (% 7,59)	A + B	295 (% 62,76)
		Safra	65 (% 13,82)
Toplam	79		470

(*): Tüm Olguların % 6,85'i , (**): Tüm Olguların % 40,79'u.

Gastritli 470 olgunun 48'inde A tipi , 62'sinde B tipi , 295'inde A + B tipi , 65 'inde ise reflüye bağlı safra gastriti mevcuttu. (Tablo-IV). 79 olgu (% 6,85) gastroenterostomi operasyonu geçirmiş olup 8'inde (% 10,1) normal bulgular , 65'inde (% 82,2) safra gastriti , 6 'sında (% 7,6) anastomoz ülseri saptandı (Tablo-IV).

Mide kanseri saptanan 68 olgunun 7'sinde tümör kardiyada, 36 'sında korpusta, 3'ünde kardya ve korpusta,6'sında antrumda, 10'unda korpus+antrumda,1'i pilorda idi.5 olguda diffüz tutulum mevcuttu.

Duodenumda saptanan lezyonlar Tablo-III' te gösterilmiştir: 308 olguda (% 45,1) duodenit, 286 olguda (% 41,9) ülser, 61' inde (% 8,94) bulbus deformasyonu, 17'sinde (% 2,49) divertikül,3'ünde (% 0,43) malignite, 5 olguda (% 0,73) polip ve 2 olguda fistül saptandı.3 malign olgunun biri Hodgkin, biri Non-Hodgkin lenfoma, digeri adenokarsinoma idi.

Olgularda görülmeye sıklığına göre lezyonlar Tablo-V te gösterilmiştir: Hastaların % 40,79'unda gastrit, % 26,73'ünde duodenit mevcuttu. Toplam 778 olguda (% 67,53) gastrit ve / veya duodenit saptanmıştır. %24,8 oranında duodenum ülseri, %9,89 oranında mide ülseri mevcuttu. Toplam 400 olguda (% 34,72) peptik ülser mevcut olup % 24,8'i duodenumda, % 9,89'u midede idi. Tüm ülserlilerin % 2,25'inde (9 olgu) hem midede,hem duodenumda ülser mevcuttu.

Duodenum ülseri / mide ülseri oranı 2,5 olarak belirlendi. Özofajit % 15,45, özofagus varisi % 7,63, bulbus deformasyonu % 5,29, pilor stenozu % 4,51, mide kanseri % 5,9, mide polibi % 2,17, hiatal herni % 2,08, özofagus kanseri % 2,08 oranında idi.

TARTIŞMA

Bölgemizin tek endoskopi ünitesi olan bölümümüzde,beş yıl içinde yapılan üst GIS endoskopi sonuçları retrospektif olarak değerlendirilerek,bölgeye ilişkin özellikler incelenmeye çalışıldı.

1152 olgunun 1054'ünde (% 91,5) patoloji saptandı.98 olgu endoskopik olarak normal bulundu (% 8,5). Çeşitli merkezlerde bu oran % 9,16-% 34 arasındadır (1-7)

Tablo-V: Olgularda Görülme Sıklığına Göre Lezyonların Dağılımı

Normal	98 (% 8,5)	Bulb. Deform.	61 (% 5,29)
Gastrit	470 (% 40,79)	Pilor Stenozu	52 (% 4,51)
Duodenit	308 (% 26,73)	Mide CA	68 (% 5,9)
Duod. Ülser	286 (% 24,82)	Mide Polibi	25 (% 2,17)
Özofajit	178 (% 15,45)	Hiatal Herni	24 (% 2,08)
Mide Ülseri	114 (% 9,89)	Özof.CA	24 (% 2,08)
Özof. Varisi	88 (% 7,63)	Diğer	82 (% 7,11)
DÜ/MÜ*	2,5	MÜ/M.CA**	1,67

*DÜ/MÜ: Duodenum Ülseri/Mide Ülseri, **MÜ/M.CA: Mide Ülseri/Mide CA

(Tablo-VI). Patoloji oranındaki yükseklik, hastanemizde üst GIS endoskopisinin rutin yapılmayıp seçilmiş olgularda uygulanmış olmasına bağlıdır. Erkeklerin % 6,8'inde, kadınların % 11,9'unda patoloji saptanmamıştır. Bu sonuç, muhtemelen, psikofiziyolojik GIS reaksiyonlarının kadınlarda daha sık rastlanmasına bağlıdır.

Gastrit (% 40,79) ve duodenit (% 26,73) en sık rastladığımız lezyonlardır. Değişik merkezlerde gastrit % 10-65,6, duodenit ise % 7,7-41,9 arasındadır (1-7). Gastritlerin yarından fazlası (% 62,76) hem korpus, hem antrum yerleşimlidir.

Bölgemizde gastritin sık oluşunun nedeni bilinmemektedir; ancak, kliniğimizde yapılan bir çalışmada, olgu sayısı fazla olmamakla birlikte, A tipi gastritlerin % 77'sinde, B tipi gastritlerin % 85'inde helicobacter pilori saptanmıştır. Gastritlerin % 13,82'si daha önceden gastroenterostomi uygulanan olgularda reflüye bağlı safra gastritidir (Tablo-IV).

Gastroduodenitten sonra en sık rastlanan patoloji duodenal ülserdir (% 24,82). Bu sonuç GATA grubu, DEÜTF ve Hava Hastanesi ile uyumlu (1,4,6), SSK grubundan (% 38) düşük (1), karşılaştıran diğer merkezlerin (2,3,7) sonuçlarından yüksektir (Tablo-VI). Duodenal ülserli olgularımızın 9'unda (% 3,14) mide ülseri de mevcuttu. Bu oran, Demir ve ark.'nca (5) % 2 olarak bildirilmiştir.

Mide ülseri, olgularımızın % 9,89'unda mevcuttur. Bu sonuç, % 3-6 arasındaki oranlara sahip merkezlerden (1-3,5,6) yüksek, % 7,59-9,42 arasındaki değerlere sahip olanlarla (1,4,7) uyumludur. Duodenal ülser/mide ülseri oranı 2,5 olup TYİH (2) ile uyumludur.

Mide kanseri oranımız % 5,9 dur. Bu sonuç, İADH'nın (7) % 9,4 olan değerinden düşük, % 0,7-4,1 arası değerlere sahip tüm grplardan yüksektir (1-6). Bu yükseklik olgularımızın seçimiyle açıklanabilir. Mide ülseri/mide kanseri oranı 1,67 olup, daha çok genç nüfusa hizmet veren Hava Hastanesi grubunun (6) 5,4 olan oranından düşük, diğer grplarla uyumludur (1-5,7).

Kanser daha ziyade korpus yerleşimlidir. Sosyoekonomik koşullar ve sağlık hizmetlerindeki gecikmeler nedeniyle kanser tanısı genellikle geç evrede konula-

Tablo-VI: Çeşitli Çalışma Gruplarının Endoskopi Sonuçları (%)

	Alper SSK	(1) GATA	TYİH (2)	Hacettepe (3)	DEÜTF (4)	Fırat Ü. (5)	Hava Hast. (6)	IADH (7)	Trakya Üniv.
Normal	9,16	19,2	25,6	34	26,1	21,6	28	19,9	8,5
Hiatal Herni	3,93	2,74	1,2	7	6,24	2,2	1	2,9	2,08
Varis	0,92	2,91	2,5	5	1,61	1,6	0,1	4,8	7,63
Gastrit	65,6	49,6	26	10	19,5	37,7	24	14,8	40,79
Mide Ca	4,1	2,78	3	4	2,92	1,9	0,7	9,4	5,9
Mide Ülseri	7,59	4,7	6	3	9,42	4,3	3,8	9,28	9,89
M.Ü/M.CA*	1,85	1,68	2	0,75	3,22	2,28	5,4	0,98	1,67
Duod. Ülseri	38	28,67	16	16	26,33	18,2	25,9	12,5	24,82
Duodenit	41,9	29,81	18	11	7,7	14,3	9	11,9	26,73
Özofajit	12,14	5,54	-	-	5,64	2,6	1,23	9,4	15,45

(*): M.Ü/M.CA : Mide Ülseri / Mide CA Oranı

bilmektedir. Japon ya'da erken kanser tanısında kullanılan boyama yöntemlerinin ülkemizde yaygınlaştırılmasının gerekliliği açıktır.

Literatürde (1-7) % 1,23-9,4 arasında bildirilen orandan oldukça yüksek olan özofajit sıklığımız (%15,45), sadece Alper ve ark.(1) nin SSK grubu (% 12,14) ile uyumlu olacak şekilde, oldukça yüksektir. Gastrit, duodenit ve duodenum ülserinin yüksek oranlarda olduğu grumlarda özofajitin de daha yüksek sıklıkta görüldüğü dikkati çekmektedir ; bu durum, bölgede fazlaca tüketilen alkole, beslenme özellikleri ve sosyoekonomik koşullara bağlı olabilir.

Özofagus varisi (% 7,63), karşılaştıran tüm grupların (1-7) % 0,1-5 arasındaki değerlerinden daha yüksektir. Bu yükseklik muhtemelen, kronik karaciğer hastalarının yönlendirildiği bölge hastanesi olmamıza ve bu olgularda, özellikle varis aramak amacıyla endoskopi uygulamamıza bağlıdır.

Pilor stenozu oranımız (% 4,5) literatür ile uyumludur (8). Özofagus kanseri sıklığı (% 2,08) literatür verilerinden (% 0,1-0,6) yüksektir (2,4,5).

Sonuç olarak ; hızlı ve güvenilir bir yöntem olan endoskopi, özellikle üst GIS kanserlerinin erken tanısında ve bölgemize ilişkin epidemiyolojik özelliklerin belirlenmesinde , vazgeçilmez bir tanı unsuru olmaya devam edecektir.

KAYNAKLAR

1. Alper A, Dağalp K, Karaeren N. ve ark.: *GATA Gastroenteroloji Kliniğinde yapılan Üst Gastrointestinal Sistem Endoskopisi Sonuçlarının SSK Hastalarıyla Karşılaştırılması (Toplam 31143 Vaka)*. X. Ulusal Türk Gastroenteroloji Kongresi, 1993, Sayfa 347, Kongre Kitabı.
2. Ateş B., Boyacıoğlu S., Caner ME. ve ark.: *Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesinde Son İki Yılda Yapılan 10282 Üst Gastrointestinal Sistem Endoskopisinin Değerlendirilmesi*. Gastroenterohepatoloji. 2:86-8,1990.

3. Şimşek H., Telatar H., Karacadağ S. ve ark.: *Upper Gastrointestinal Endoscopy in Turkey: A Review of 5000 Cases (letter)*. Gastroint. Endosc. 34(1):68-9, 1988.
4. Akbaylar H., Şimşek İ., Koçay S., Gönen Ö. ve ark.: *DEÜTF Hastanesi ve Showa Üniversitesi Fujigaoka Hastanesinde Yapılan Üst Gastrointestinal Sistem Endoskopik Bulgularının Karşılaştırılması*. Gastroenteroloji. 1:107-10, 1993.
5. Demir A., Onat A. ve ark.: *Son Beş Yılda Fırat Üniversitesi Araştırma Hastanesinde Yapılan 2590 Üst Gastrointestinal Sistem Endoskopisinin Değerlendirilmesi*. Gastroenteroloji. 1:99-101, 1993.
6. Sevinir S., Beyan C., Küçükbaş T., Sarı O.A.: *Hava Hastanesinde Yapılan 3712 Üst Gastrointestinal Sistem Endoskopisinin Sonuçları*. Gastroenteroloji. 1:102-6, 1993.
7. Aksöz MK., Altınay ZA., Ünsal B. ve ark.: *3176 Üst Gastrointestinal Endoskopik İncelémelerinin Değerlendirilmesi*. Gastroenteroloji. 4:668-70, 1993.
8. Pelet D., Hollander D.: Complications of Peptic Ulcer Disease. Bockus Gastroenterology. Vol.2 (Ed.) Berk J.E., W.B.Saunders Company, 1985:1175